

בצילו של ג'ון קרנקו - הבאלט של שטוטגארט ובעיותיו

מאת
פרי קמפר

של פורסיית' ניכר כתביד אישי, סגנונו של יוצר, לא תמיד נוח ועקשן, אך בעל כשרון. לכן גם תמכה הייתה בפורסיית' כשיצר את הבאלט "אורפיאוס" בשנה שעברה.

את המוזיקה ל"אורפיאוס" חיבר האנס ורנר הנצה, לליברט מאת הסופר האנגלי אדווארד בונד. ולפתע עמד ביל פורסיית' במלוא אור הזרקורים ובמרכזה של תשומת הלב הציבורית. הוא שבר בבת אחת את מוסכמות הבאלט העלילתי המסורתי של שטוטגארט כי מטרתו היא ניאטרון-תנועה תוקפני, הקרוב יותר לתיאטרון מאשר למסורת הבאלט-על-קצות האצבעות. אחרי "אורפיאוס" יצר פורסיית' עוד ארבעה באלטים בשטוטגארט, "מחזור-הזמן", "לחישת הירח" ו"טאנקרד וקלוריןדה", לפני שהפך לכוריאוגראף חופשי, העומד ברשות עצמו. מה דעתו על ניהול הלהקה ומורשת קרנקו?

"מעדיפים להופיע באמריקה ביצירותיו של קרנקו, שכבר הוצגו פעמים רבות, ולא בעבודות אחרות, שהיו מייצגות טוב יותר את הבאלט של שטוטגארט כיום - הוא סבור. לאיזה באלטים מתכוון פורסיית', האם ל"גברת עם הקאמליות" של נוימאייר, שנוצר עוד בשנת 1978, לפני שהוא עצמו החל ליצור?

ג'ון נוימאייר, שבעצמו היה בעבר רקדן מרקדני שטוטגארט, החיה בדראמה שלו "הגברת עם הקאמליות", על התלבושות המקסימות והתפאורה המצוינת (שעיצב יורגן רוזה), את תפארת הבאלט של שטוטגארט. עוד לפני שפורסיית' זרע את גרעיני רעיונותיו החדשניים, כבר פרחו בקרקע זו הקאמליות, ולא נותר לידן שטח פנוי לעשבי הבר המהפכניים. היופי תמיד מנצח. ושטוטגארט עדיין ניוונה מ"הגברת עם הקאמליות".

לא יפלא, איפוא, ששתי העונות שאחרי "הגברת" הצטיינו בעבודות בינוניות מזדמנות מאת הכוריאוגראפים של הדור הצעיר, כגון ריד אנדרסון, רוזמרי האליוול וצעיר היוצרים של שטוטגארט, אובה שולץ. במדבר אמנותי זה נשמעו הקריאות לחידוש הרפרטואר הקלאסי, לאיזה "קופליה" או "מפצח האגוזים", למשל, ולעיבוד מחדש של "אגם הכרבורים" המזדקן של קרנקו, שהוא עצמו החשיב כזקוק לעיבוד מחדש. קרנקו אינו חזות הכל, אפילו לא בשטוטגארט. ותוך כדי המחלוקות קרב ובא יום הולדתו העשרים של הבאלט של שטוטגארט. ושני בניו האובדים,

לעיתים יש לי הרושם, ששמה של המנהלת האמנותית של הבאלט של שטוטגארט אינו מרסיה היידה, אלא דונה ברנרדה אלכא. אולם האשה הספרדיה הנוקשה, שאנו מכירים ממחזהו של גארסיה לורקה, הנהיגה בביתה רק שבע שנות אבל אחרי מות בעלה. לעומת זאת לא נראה באופק סופו של האבל על אבירמייסדו של הבאלט של שטוטגארט, ג'ון קרנקו. תשע שנים אחרי מותו ב-26 ביוני שנת 1973 ממשיכה הבאלרינה הנמרצת מרסיה היידה, המנהלת האמנותית של הלהקה, לטפח בעקביות את זכרו.

במאמצייה לכבד את זכרו של קרנקו יש לה תומכים רבים: הקהל אוהב ומעריץ את יצירותיו, את מרסיה היידה ואת הלהקה. כתוצאה מכך מקבל הקהל הנאמן אפילו את יצירות הבורס של כוריאוגראפים מתחילים, כאילו בישרו בכל בכורה תקופה חדשה בתולדות הבאלט. האהבה עיוורת היא. גם גלן טטלי, שהתמנה למנהל אמנותי אחרי מותו של קרנקו, חש בכך היטב. המעבר בין הבאלטים הסיפוריים של קרנקו, "רומיאו ויוליה", "אילוף הסוררת" או "יבגני אוניגין" לעבודות המופשטות, המהורהרות של טטלי היה חריף. בתקופה בה עוד לא יבש הצבע של הבאלטים של קרנקו, זכה טטלי לתגובות בקורתיות נחרצות מצד הקהל, הרקדנים והעיתונות. רק ארבע עבודותיו נחטרו עד היום ברפרטואר הלהקה משתי שנות עבודתו: "זירה", "פולחן האביב", "VOLUNTARIES" ו"GREENING".

שעה שנתמנה מרסיה היידה למנהלת האמנותית ב-1976, כרטיס-הביקור שלה נשמע יותר כהצהרה של באלרינה מאשר תוכניתה של מנהלת אמנותית. היא הודיעה, שעיקר מאמצייה יוקדשו לחינוכם של רקדנים מעולים. תשומת לבה התמקדה באמת במשך כל שנות ניהולה בראש ובראשונה לרקדנים, ויצרה בלהקה אורה של עבודה מאומצת, שפע של יצירות חדשות, שלא תמיד הוקדש להכנתן הזמן הדרוש.

בראש הלהקה רקדו הארבעה, שכבר קרנקו יצר עבורם את הבאלט שלו "R.B.M.E.", שאינם אלא ראשי התיבות של שמותיהם של ריצ'ארד קראגון, בירג'ט קייל, מרסיה היידה ואגון מדסן. תנופת היצירה בצלו של קרנקו העניקה לכוריאוגראפים צעירים כרוזמארי האליוול, פטריס מונטאניון וויליאם פורסיית' הזדמנויות רבות. הם נתמנו לכוריאוגרפי בית. קשה היה לחלוק על הגיבוי הרב שהעניקה מרסיה היידה ליוצרים הצעירים, גם כשהבאלטים של האליוול ומונטאניון היו לעיתים גערי ענין והסרי אופי. רק בעבודותיו

יירי קיליאן וג'ון נוימאייר, חזרו להשתתף בחגיגות והכל היה, לכאורה, שפיר, עד שהתברר שאגון מדסן החליט לעזוב את הלהקה, ונתמנה למנהל האמנותי של הבאלט בפראנקפורט.

אבל אל דאגה. יש רקדנים צעירים מוכשרים, כטאמאס דטריך או סטיבן גרינסטון, שימלאו את מקומו. כי מרסיה היידה, נאמנה לסיסמא שהפריחה עוד בשנת 1976 - העיקר הם הרקדנים! - הצליחה לשלוף מכובעה כאילו בעזרת מטה קסמים רקדנים מוכשרים. אבל עבור להקה בעלת מוניטין עולמי אין די ברקדנים מצוינים.

בעונה הנוכחית קרס המבנה האמנותי של תוכנית הלהקה תחתיו כבנין קלפים. פטר שאופוס היה אמור לבוא להכין עם הלהקה את "הסילפידה" מאת בורנונוויל, אבל מרסיה היידה ביטלה תוכנית זו, כאשר התברר לה שיצירה זו ממש תועלה בברלין לפני שתבוצע בשטוטגארט. על שאופוס הוטל להכין מחול אחר של בורנונוויל, באלט המבוסס על אגדה נורדית עתיקה, אבל למרבה המזל הדבר לא יצא לפועל והוא מכין את "הסילפידה" למרות הכל, והבכורה נקבעה לראשית אפריל.

התכנון של היידה מצטיין במקריות. כך, למשל, דובר על כך

שנוימאייר יבוא לשטוטגארט ליצור באלט על בסיס "חשמלית ושמה תשוקה", על פי מחזהו של טנסי ויליאמס, אבל איש לא דאג להבטיח את זכויות היוצרים לכך, והתברר שאלה מצויים בידיה של רקדנית אמריקנית, ולא בידי הבאלט של שטוטגארט. במקום זאת חוגגים עכשיו את יום הולדתו המאה של סטראבינסקי על ידי ביצוע עבודתו החדשה של מוריס בז'אר, שהכין עבור מרסיה היידה, "האלוהית", באלט העוסק בדמותה של השחקנית גרטה גארבו וגירסתו ל"פטררושקה", שהעלה בבריסל לפני שנים אחדות. הכוריאוגראף השווייצרי המצוי, היינץ שפרלי, הזומן, אבל טרם קבע עם איזו מוזיקה יעבוד. וגם אובה שולץ יכין באלט עם מוזיקה של סטראבינסקי.

מרסיה היידה מסרבת להכיר בכך, שהבאלט שלה נודד ללא תוכנית ברורה בערבות הבאלט. כאשר באים אליה בטענות על תכנון לקוי והעדר קו ברור, היא עונה, שהלהקה מעולם לא רקדה כה טוב. וקביעה נחרצת זו מזכירה שוב את דמותה של דונה ברנרדה אלבא. למרבה הצער, לא תמיד אמנית דגולה היא גם מנהלת מוצלחת. חבל על להקה מצוינת, כזו הרוקדת בשטוטגארט, המסוגלת להלהיב יוצרים כנוימאייר, קיליאן, ואן מאנן או שפרלי, שתתבזבו לריק. הבאלט של שטוטגארט הוא גוש שיש מעולה, המצפה לידו של איזה מיכאלאנג'לו של הבאלט, שיעצב אותו. □

